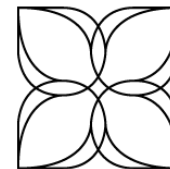

Kielellinen tuki lukion historian ja yhteiskuntaopin opetuksessa

Pauliina Raittila, suomi

Paula Laakkonen, historia ja yhteiskuntaoppi

**Eiran
aikuislukio**
—
EIRA HIGH SCHOOL
FOR ADULTS

Martti-hanke Eiran aikuislukiossa

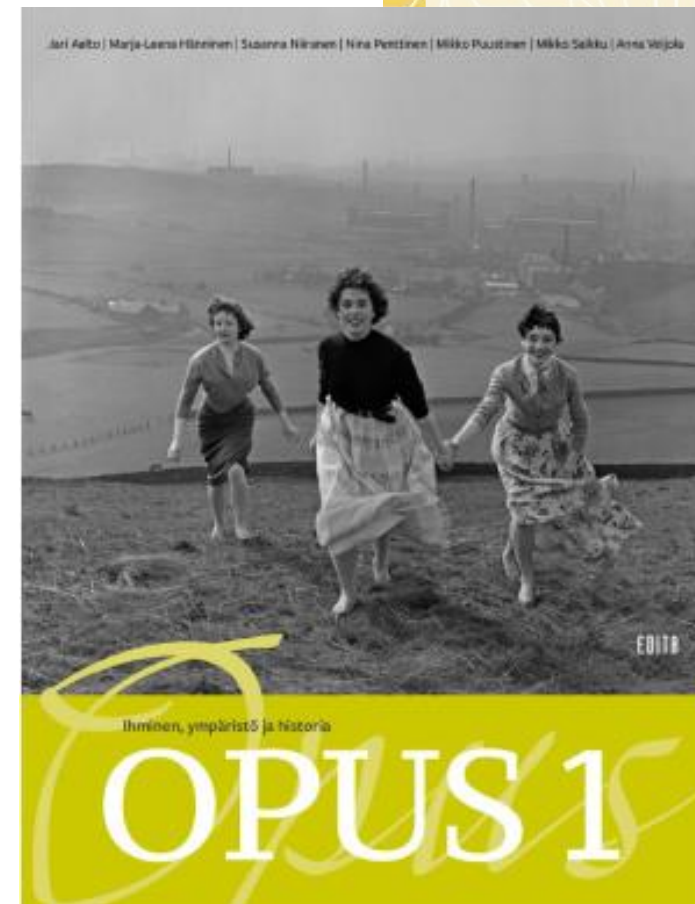
- **Kielellinen tuki lukion opintojaksoilla HI01, HI02 ja YH01**
- **Samanaikaisopetusta** suomen opettajan, Pauliina, ja historian ja yhteiskuntaopin opettajan, Paula, kanssa.
- **Kielelliset vaikeudet ovat yleisiä historian ja yhteiskuntaopin opinnoissa.** Historia koetaan usein vaikeaksi kielen takia. Tekstin tuottaminen on haastavaa ja sanavaraston vaje vaikeuttaa tehtävien ymmärtämistä ja niihin vastaamista.
- Erillisille tukitunneille on vaikea saada opiskelijoita tulemaan. Koimme, että tuki on parasta olla opintojakson oppitunneilla.
- Ryhmät muodostettu pääasiassa opojen toimesta. Tarkoitettu kaikille kielellistä tukea tarvitseville äidinkielestä riippumatta.
- Martti- hanke mahdollisti samanaikaisopetuksen toteuttamisen ja materiaalien tekemisen opetuksen tueksi.
- Materiaali tehty tukemaan oppikirjojen Opus 1 ja 2 (ent. Edita, nyk. SanomaPro) ja Forum 1 (Otava) materiaaleja.
- Materiaaleja ja tukea mm.
 - Oppikirjatekstin lukeminen
 - Muistiinpanojen tekeminen
 - Käsitteenmäärittelyminen
 - Vastausten kirjoittaminen
 - Erilaiset aineistotehtävät ja niihin vastaaminen

**Eiran
aikuislukio**
—
EIRA HIGH SCHOOL
FOR ADULTS

Esimerkkejä opintojaksolta HI01, Ihminen ympäristö ja historia

Oppimateriaalina Opus 1, SanomaPro (ent. Editan Opus 1)

Esimerkit erilaisiin karttatehtäviin tehdyistä tukimateriaaleista.

**Eiran
aikuiskoulu**
—
EIRA HIGH SCHOOL
FOR ADULTS

Virittely: Suullinen paritehtävä kartoista

TEHTÄVÄNANTO:

Katso karttaa, mutta älä näytä sitä parillesi.

Selitä parille suullisesti suomeksi, millaisesta kartasta on kyse:

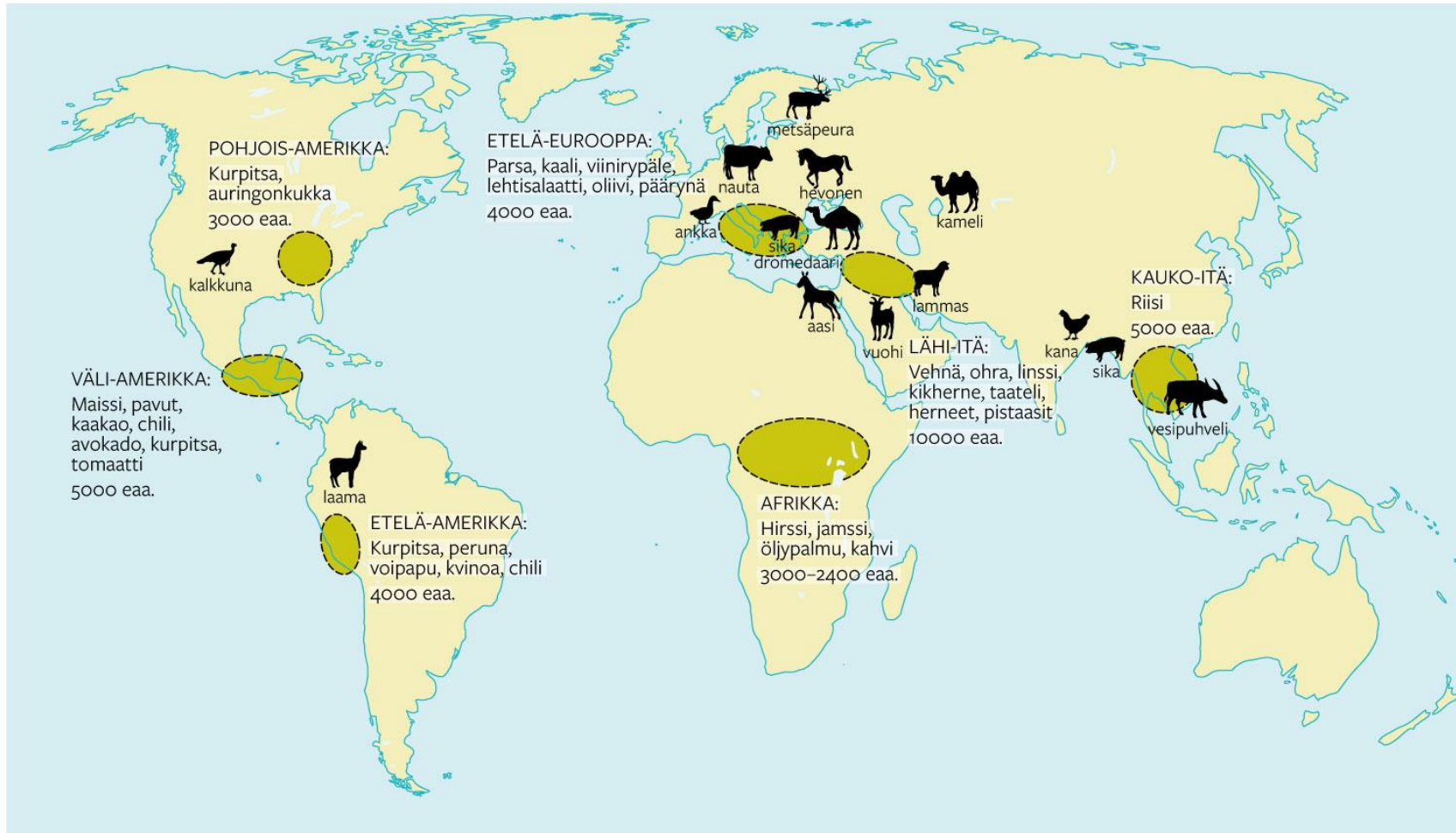
- Mitä kartalla näkyy, eli mistä kartta antaa tietoa?
 - Mikä alue kartalla näkyy?
 - Mitä ajanjaksoa kartta kuvaa?
 - Mitä karttaan on merkitty eri väreillä tai symboleilla?

Tehtävässä
käytettiin
oppikirjan
Opus 1 eri
karttoja.

Eiran
aikuiskoulu
—
EIRA HIGH SCHOOL
FOR ADULTS

Varhaiset maanviljelyalueet ja tärkeimmät kasvi- ja eläinlajit

Kuva: OPUS 1, Sanoma Pro

a) Arvioi kartan perusteella, millaisia edellytyksiä eri maanosissa asuneilla ihmisyhteisöillä oli siirtyä maanviljelyyn ja kesyttää eläimiä.

b) Pohdi, mikä merkitys alueellisilla eroilla oli ihmisyhteisöille ja niiden myöhemmälle kehitykselle.

**Eiran
aikuislukio**

—
EIRA HIGH SCHOOL
FOR ADULTS

Lausemalleja vertailuun

MIHIN verrattuna

Kartta osoittaa, että **Afrikkaan verrattuna** Etelä-Euroopan ja Lähi-idän alueilla oli enemmän kesytettäviä eläinlajeja.

samoin kuin

Kartasta nähdään, että Etelä-Euroopassa oli useita kesytettäviä eläinlajeja **samoin kuin** Lähi-idässä.

toisin kuin

Etelä-Euroopassa ja Lähi-idässä oli useita kesytettäviä eläinlajeja **toisin kuin** Pohjois- ja Etelä-Amerikassa tai Väli-Amerikassa.

kun taas

Kaukoidässä riisi oli ainoa viljelykasvi, **kun taas** Lähi-idässä kasvoi vehnää, ohraa, linssejä, kikherneitä, taateleita, herneitä ja pistaaseja.

sen sijaan

Lähi-idässä maanviljely alkoi jo 10000 eaa. Etelä-Euroopassa viljelyyn siirryttiin **sen sijaan** vasta 4000 eaa.

sekä – että

Kartan mukaan **sekä** Pohjois-Amerikassa **että** Etelä-Amerikassa kasvoi kurpitsaa.

Vertailumuodot

Ero kahden asian välillä: KOMPARATIIVI

- Afrikassa oli **enemmän** viljelykasveja **kuin** Kaukoidässä.
- Kaukoidässä viljely alkoi **myöhemmin kuin** Lähi-idässä.
- Kaukoidässä oli **paremmat edellytykset** kesyttää eläimiä **kuin** Afrikassa.

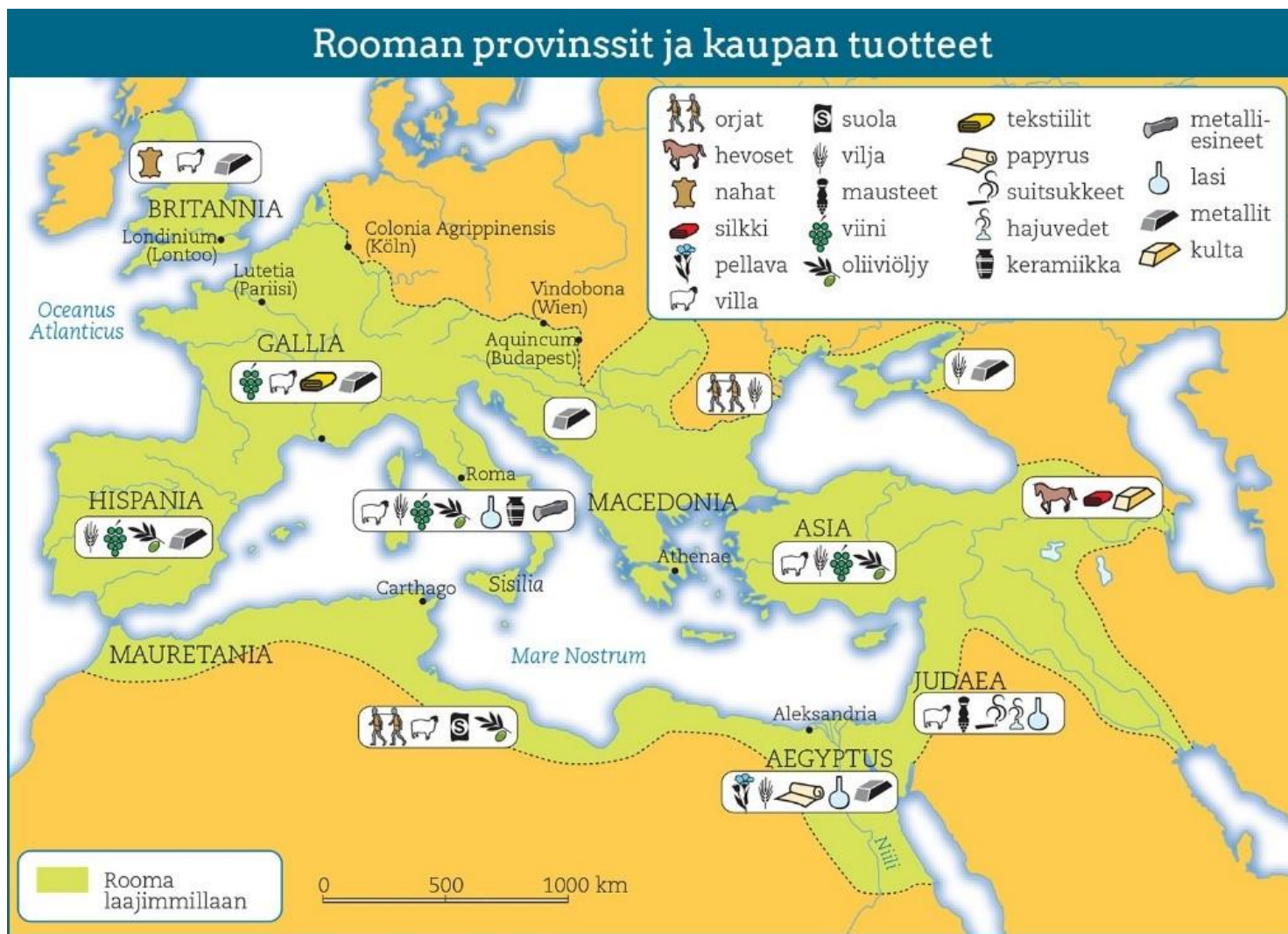
Samankaltaisuus kahden asian välillä: YHTÄ KUIN

- Väli-Amerikassa ja Afrikassa oli **yhtä heikot edellytykset** kesyttää eläimiä.
- Etelä-Amerikassa siirryttiin maanviljelyyn **samaan aikaan kuin** Etelä-Euroopassa.

Joku erottuu kaikista muista: SUPERLATIIVI

- Kaukoidässä oli **kaikkein vähiten** viljelykasveja.
- Väli-Amerikassa ja Afrikassa oli **heikoimmat edellytykset** eläinten kesyttämiseen.

Rooman talousjärjestelmä

Kuva: OPUS 1, Sanoma Pro

Alla oleva kartta kuvaa Rooman imperiumin talousjärjestelmää.

a) Millainen kartta on kyseessä ja mistä se kertoo?

b) Kuvaile kartan perusteella Rooman talousjärjestelmää.
- Mitä alueita siihen kuului?
- Millaisia tuotteita eri alueet tuottivat?
- Mikä oli eri alueiden rooli/asema järjestelmässä?

c) Millaisia heikkouksia tai ongelmia Rooman talousjärjestelmässä voidaan kartan ja muun tiedon perusteella nähdä olevan?

Eiran
aikuislukio

—
EIRA HIGH SCHOOL
FOR ADULTS

Historian karttatehtävään vastaaminen

- Lue huolellisesti tehtävänanto: Mitä pitää tehdä?
- Tutki aineistoa (kartta) ja tee muistiinpanoja.
- Suunnittele teksti: Mieti, missä järjestyksessä kerrot asiat.

Karttatehtävässä tärkeää:

Kirjoita kokonaisilla lauseilla ja virkkeillä auki, mitä kartta kuvaa. Tämän voit tehdä pelkästään katsomalla karttaa (ei tarvitse tietää tai muistaa lisätietoja aiheesta). **Kun muistat tehdä tämän, saat automaattisesti pisteitä, ja jos et tee tätä, pisteitäsi vähennetään.**

- Alue?
- Ajanjakso?
- Ilmiö?
- Värit/symbolit?
- Mitä tietoa kartta antaa?

Lausemalleja kartasta kirjoittamiseen:

kartassa näkyy + MITÄ

Kartassa näkyy Rooman provinssit ja kaupan tuotteet.

kartta kuvaa + MITÄ

Kartta kuvaa tuotteita, joita eri alueilla tuotettiin.

X kuvaa Y:tä

- Kartassa vihreä väri kuvaa Rooman aluetta laajimmillaan.
- Oranssi väri kuvaa Rooman ulkopuolisia alueita.
- Kartan symbolit kuvaavat kaupan tuotteita, kuten orjia, hevosia, villaa, suolaa ja viljaa.

kartta näyttää, että...

- Kartta näyttää, että eri alueilta saatiin eri tuotteita.

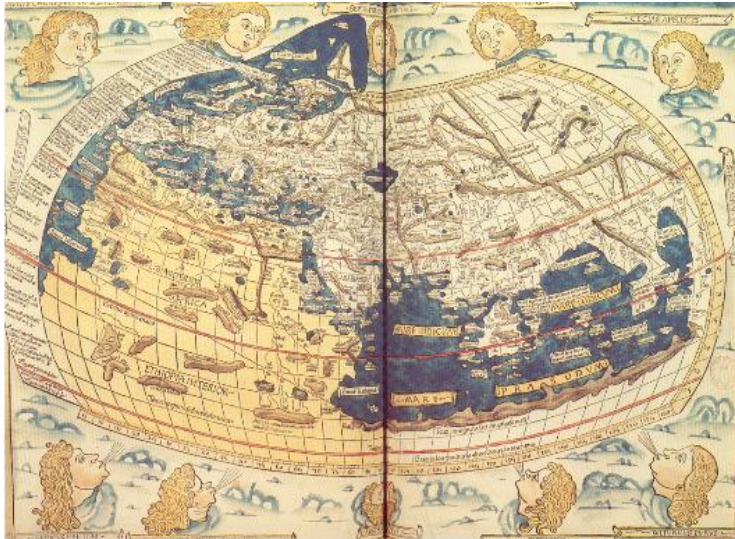
kartasta huomataan, että

- Kartasta huomataan, että Egyptin alueelta saatiin papyrusta.

Tärkeitä asioita esseevastauksen kirjoittamisessa

- Kirjoita kokonaisia lauseita ja virkkeitä. Aloita virke isolla alkukirjaimella ja laita virkkeen loppuun piste. Kun yhdistät lauseita pidemmiksi virkkeiksi, muista sidesanat.
- Tee tekstiin kappalejako. Muista, että yhdessä kappaleessa pitäisi aina olla enemmän kuin yksi virke.
 - Aloituskappale historian esseevastauksessa: Määrittele keskeiset käsitteet ja ajoita ilmiö.
- Kirjoita omin sanoin (älä kopioi tekstiä tai ota kokonaisia virkkeitä kääntäjästä). Omin sanoin kirjoittaminen tarkoittaa sitä, että rakennat lauseet ja virkkeet itse.
- Pyri asiattyliin: Kirjoita yleiskieltä (ei puhekieltä). Jätä minä- ja sinä-lauseet pois. Käytä historian termejä ja käsitteitä.

Löytöretkien vaikutukset

Johannes de Armsheimin vuonna 1482 julkaistu kartta pohjautuu 100-luvulla eläneen kreikkalaisen Ptolemaioksen teokseen Geographia.

Seinäkartta julkaistiin vuonna 1570 Johannes Orteliuksen maailmankartastossa Theatrum Orbis Terrarum. Teoksen 53 karttalehteä summasivat 1500-luvun eurooppalaisten kartografien työn.

Kuvat: OPUS 1, Sanoma Pro

Tutki sivuilla 82 ja 86 olevia karttoja. Tietoja kartoista saat niiden kuvateksteistä.

a) Miten ja miksi kartat eroavat toisistaan?

b) Mitä karttojen perusteella voi päätellä eurooppalaisten maailmankuvan muutoksesta?

**Eiran
aikuiskoulu**
—
EIRA HIGH SCHOOL
FOR ADULTS

Lausemalleja: vertaileminen

KOMPARATIIVI

- Kartta Y on **tarkempi kuin** kartta X.
- Kartta X on tehty **aikaisemmin kuin** kartta Y.

MIHIN verrattuna

- **Karttaan X verrattuna** kartta Y on...

kun taas

- Kartasta X puuttuu... **kun taas** kartassa Y näkyy...

tosin kuin

- **Toisin kuin** kartassa X, kartassa Y näkyy...

Lausemalleja: perusteleminen

- Kartat eroavat toisistaan, **koska...**
- Ero karttojen välillä **johtuu siitä, että...**
- **Karttojen tarkkuuteen vaikutti** myös...
- Alue tunnettiin hyvin **MINKÄ** takia.
- **MINKÄ myötä** saatiin tarkempaa tietoa alueesta.

Lausemalleja: päätteleminen

- Karttojen perusteella **voi päätellä, että...**
- Kartat **osoittavat, että...**
- Eurooppalaisten maailmankuva muuttui **siten, että...**

Kysymyksiä?

